

LAGUTSKOTTETS UTLÅTANDE 10/2006 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om behandlingen av personer i förvar hos polisen samt till lagar om ändring av vissa lagar som har samband med den

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 13 september 2005 en proposition med förslag till lag om behandlingen av personer i förvar hos polisen samt till lagar om ändring av vissa lagar som har samband med den (RP 90/2005 rd) till lagutskottet för beredning och bestämde samtidigt att lagutskottet ska lämna utlåtande till förvaltningsutskottet.

- polisdirektör Kimmo Hakonen, inrikesministeriet
- polischef Pertti Rönkkö, polisinspektionen i Kajana härad
- biträdande polischef Risto Äijälä, polisinspektionen i Tammerfors härad
- advokat Markku Fredman, Finlands Advokatförbund
- juris licentiat Kirsi Neiglick.

Dessutom har justitieministeriet lämnat ett skriftligt utlåtande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås att det stiftas en lag om behandlingen av personer i förvar hos polisen. Lagen skall tillämpas på behandlingen av häktade som placerats i polisens lokaler, anhållna och gripna som hålls i förvar hos polisen samt på behandlingen av övriga personer som berövats sin frihet och som på laglig grund hålls i förvar hos polisen.

Lagen föreslås innehålla bestämmelser om de allmänna principer som skall iaktas vid behandlingen av frihetsberövade, om de frihetsberövades rättigheter och skyldigheter samt om de åt-

gärder polispersonalen har rätt att vidta för att begränsa en persons frihet under den tid personen hålls i förvar hos polisen.

Lagen föreslås också innehålla bestämmelser om de principer och villkor enligt vilka teknisk övervakning får användas vid övervakningen av anhållna och gripna. Ställningen, uppgifterna och befogenheterna för de väktare som tjänstgör vid polisen skall också regleras i lag.

Propositionen innehåller dessutom förslag till lagar om ändring av elva andra lagar.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

*Allmän motivering**Avgränsning av utlåtandet*

Lagutskottet har i överensstämmelse med sitt verksamhetsområde tagit ställning till lagförslagen i propositionen dels med hänsyn till säkerställandet av en saklig rättsvård, dels med hänsyn till rättssäkerhetssystemet för personer som hålls i förvar hos polisen.

Den föreslagna lagen om behandling av personer i förvar hos polisen avser också att reglera rannsakningsfångarnas ställning när de förvaras i polisens lokaler. Detta är en av orsakerna till att man försöker formulera lagen så att den, med beaktande av de särdrag som följer av tillämpningsområdets personella utsträckning, så långt som möjligt motsvarar häktningsslagen (768/2005) som träder i kraft i början av oktober 2006. Lagutskottet har därför i detta utåtande beaktat de ändringar som utskottet föreslog skulle göras i häktningsslagen (LaUB 10/2005 rd) och som riksdagen sedan godkände.

Den nya lagens utgångspunkter

Vår gällande lagstiftning har inga specialbestämmelser om behandlingen av personer i förvar hos polisen, utan även på dem tillämpas lagen om rannsakningsfängelse. Av motiven till propositionen (s. 6 och s. 37/II) framgår att detta har lett till att åtgärder i frågor som är viktiga med tanke på individens rättssäkerhet delvis har baserat sig på inrikesministeriets anvisningar. Lagutskottet anser att den nu föreslagna lagen är viktig både för den praktiska verksamheten men också från principiell synpunkt.

Den som hålls i förvar hos polisen befinner sig i en ställning som de facto i många avseenden är mycket underordnad myndigheterna. Det är därför viktigt att personens rättigheter tillgodoses både genom den typ av lagstiftning som nu föreslås men också genom uppföljning av dess praktiska utfall. Den personal som berörs av den nya lagstiftningen bör därför få tillräcklig utbildning innan lagen träder i kraft. En annan aspekt är att möjligheterna att förverkliga frihets-

berövade personers rättigheter i mångt och mycket är beroende av de begränsningar som följer av själva förvaringslokalerna. Utskottet har därför uppmärksammat 3 kap. 3 § i lagförslag 1, som säger att när förvaringslokaler byggs och renoveras skall de egentliga förvaringsrummen utrustas så att de uppfyller de krav som ställs på bostäder i den allmänna bygglagstiftningen. Lagutskottet uppmanar förvaltningsutskottet att i motiven till sitt betänkande understryka hur viktigt det är med tanke på lagens praktiska genomförande att regeringen anvisar tillräckliga medel för ombyggnad av redan existerande förvaringslokaler så att de motsvarar kraven i den nya lagstiftningen.

*Detaljmotivering***1. Lag om behandlingen av personer i förvar hos polisen***1 kap. Allmänna bestämmelser*

3 §. Inskränkning i frihetsberövades rättigheter. Enligt paragrafen får inte den frihetsberövades rättigheter inskränkas mera än vad som krävs med tanke på syftet med den frihetsberövande åtgärden, förvaringssäkerheten, bevarandet av ordningen i förvaringslokalen samt säkerheten. I sak motsvarar paragrafen 1 kap. 4 § i häktningsslagen. För att också kravet på proportionalitet ska beaktas föreslår lagutskottet

att bestämmelsen kompletteras med kravet på att begränsningarna ska vara nödvändiga.

Enligt utskottet är det utifrån skrivningen något oklart vad som avses med uttrycket "säkerheten". Av motiven (s. 63/II) får man ändå det intrycket att bestämmelsen uttryckligen avser frihetsberövades personliga säkerhet. Lagutskottet föreslår

att bestämmelsen preciseras så att den motsvarar det syfte som framgår av motiven.

Lagutskottet påpekar samtidigt för förvaltningsutskottet att likartade oklara formuleringar ingår i vissa andra paragrafer, såsom exempelvis 12 kap. 1 § om teknisk övervakning.

2 kap. Intagning i förvaringslokal

1 §. *Förvaringslokal.* Av motiven (s. 65/I) framgår att enligt gällande 1 § i lagen om rannsakningsfångelse (615/1974) godkänner justitieministeriet numera polisens förvaringslokaler för hållande av rannsakningsfångar i förvar. Enligt motiven (s. 65/I) kunde utgångspunkten vara att de lokaler som justitieministeriet har godkänt på detta sätt skall kunna användas för förvaring av häktade också efter att den föreslagna lagen har trätt i kraft, om inte något annat följer av förändrade omständigheter eller någon annan motsvarande orsak. Lagutskottet anser att ett sådant arrangemang förutsätter normala övergångsbestämmelser. Dessutom anser utskottet det nödvändigt att dessa lokalers adekvata skick konstateras vid en ny inspektion efter en kort övergångstid. Lagutskottet föreslår därför

att förvaltningsutskottet kompletterar övergångsbestämmelsen i 19 kap. 2 § genom att till paragrafen föga exempelvis följande formulering som ett nytt moment:

"De förvaringslokaler hos polisen som justitieministeriet med stöd av 1 § i lagen om rannsakningsfångelse (615/1974) har godkänt för förvaring av rannsakningsfångar får utan hinder av 2 kap. 1 § i denna lag fortsättningsvis användas för detta ändamål, dock i högst två år efter lagens ikraftträdande."

3 kap. Placering i förvaringslokalen, basvård och förflyttning

1 §. *Placering i förvaringslokalen.* I paragrafen föreskrivs om de begränsningar som gäller placeringen av frihetsberövade i förvaringslokalen. Enligt den andra meningen i 3 mom. får en frihetsberövad inte placeras i samma cell som en annan frihetsberövad, om detta äventyrar hans

eller hennes säkerhet, syftet med den frihetsberövande åtgärden eller ordningen eller säkerheten i förvaringslokalen. Lagutskottet har noterat att detta förbud mot samplacering inte nämner den omständighet som framgår av motiven (s. 67/II) enligt vilken placering i samma cell av frihetsberövade som hålls i förvar hos polisen på olika grunder kan utan samtycke av de frihetsberövade komma i fråga endast i undantagsfall, exempelvis vid tillfällig brist på förvaringslokaler. Lagutskottet anser att denna princip är viktig för den frihetsberövade. Utskottet föreslår därför

att förvaltningsutskottet kompletterar den tredje meningen i paragrafens 3 mom. exempelvis på följande sätt:

"Frihetsberövade som hålls i förvar hos polisen på olika grunder kan placeras i samma cell endast om det är tillfälligtvis nödvändigt för att upprätthålla ordningen i förvaringslokalen under exceptionella förhållanden."

4 §. *Mathållning.* Enligt paragrafens 1 mom. ska mathållningen för de frihetsberövade ordnas så att de får en hälsosam, mångsidig och tillräcklig föda. I motiven (s. 70/I) sägs det att det i allmänhet inte är nödvändigt att ordna måltider för personer som är berövade sin frihet oavbrutet en kortare tid än tolv timmar, utan det kan förutsättas att de frihetsberövade själva ordnar sin mathållning när de friges. Lagutskottet anser att en tidsrymd på tolv timmar är tämligen lång. Lagutskottet föreslår därför

att förvaltningsutskottet i motiven till sitt betänkande fäster tillräckligt avseende vid behovet att ordna med mathållning med skäliga intervaller, exempelvis efter att frihetsberövandet pågått i minst sex timmar.

7 §. *Underrättande om förflyttning.* Enligt anvisningar av den frihetsberövade skall, enligt paragrafen, någon av hans eller hennes nära anhöriga eller någon annan närstående samt hans eller hennes rättsbiträde utan dröjsmål underrättas om förflyttningen när den frihetsberövade har

anlänt till en annan förvaringslokal. Bestämmelsen är så formulerad att underrättelsen alltid skall skötas av polisen. Enligt motiven bör däremot den frihetsberövade själv ha möjlighet att informera nära anhöriga eller andra närstående samt sitt rättsbiträde om sin förflyttning. Lagutskottet anser att det t.ex. med tanke på närstående är ett bättre alternativ att den frihetsberövade själv får göra anmälan än att myndigheterna tar kontakt. En formulering som stöder detta alternativ ingår i 3 kap. 7 § i den nya häktningsslagen. Lagutskottet föreslår därför

att paragrafens 1 mom. omformuleras så att den frihetsberövade bereds tillfälle att underrätta de i bestämmelsen nämnda personerna om sin förflyttning.

Lagutskottet uppmärksammar dessutom förvaltningsutskottet på att den föreslagna bestämmelsen använder ordet "rättsbiträde", vilket avviker från gällande 12 § i lagen om rannsakningsfängelse och från nu föreslagna 6 kap. 4 §. Lagutskottet anser att förvaltningsutskottet ännu bör utreda om det finns sakliga grunder för denna avvikelse.

4 kap. De frihetsberövades egendom

1 §. *Innehav av egendom.* Enligt paragrafens 2 mom. får de frihetsberövade bl.a. inte inneha dopningsmedel. När häktningsslagen stiftades påpekade lagutskottet att det råder divergerande tolkningar om vilka ämnen som betraktas som dopningsmedel. Utskottet föreslog därför att i 5 kap. 1 § i häktningsslagen skulle intas en hänvisning uttryckligen till de dopningsmedel som avses i 44 kap. 16 § i strafflagen. Utskottet föreslår därför

att 4 kap. 1 § 2 mom. kompletteras med en hänvisning till 44 kap. 16 § i strafflagen.

6 kap. Brevväxling och telefonsamtal

1 §. *Brevväxling och granskning av brev.* Av motiven till propositionen (s. 80/I) framgår att med smärre undantag avses paragrafens 2 och 3 mom. i sak motsvara 8 kap. 1 § 2 och 3 mom. i häktningsslagen. Med hänsyn till detta samt med

hänvisning till det som lagutskottet anförde i samband med att häktningsslagen stiftades föreslår utskottet

att 6 kap. 1 § 2 mom. ändras så att den motsvarar 8 kap. 1 § 2 mom. i häktningsslagen och att hänvisningen i föreslagna 3 mom. stryks som obehövlig.

2 §. *Läsning av brev.* Av motiven (s. 80/I) framgår att paragrafen på ett undantag när avses i sak motsvara 8 kap. 2 § 1 mom. i häktningsslagen. Med hänsyn till detta och med hänvisning till det som lagutskottet anförde i samband med att häktningsslagen stiftades föreslår utskottet

att 6 kap. 2 § ändras så att den motsvarar 8 kap. 2 § 1 mom. i häktningsslagen med undantag av passusen om läsning av brev i syfte att utreda brott.

6 §. *Användning av telefon.* Enligt paragrafens 1 mom. ska en frihetsberövad i mån av möjlighet ges tillfälle att på egen bekostnad stå i telefonkontakt med personer utanför förvaringslokalen, om inte denna rätt har begränsats på det sätt som avses i tvångsmedelslagen. Lagutskottet anser att bestämmelsen är så formulerad att man kan få den uppfattningen att polisen har en relativt omfattande prövningsrätt när det gäller användning av telefon. Av motiven (s. 82/II) framgår ändå att huvudregeln är den att den frihetsberövade har rätt att använda telefon. För att detta ska framgå tydligare av själva lagtexten föreslår lagutskottet

att den första meningen i paragrafens 1 mom. formuleras exempelvis på följande sätt:

"En frihetsberövad skall ges tillfälle att på egen bekostnad stå i telefonkontakt med personer utanför förvaringslokalen, om detta inte är omöjligt pga. förhållandena i förvaringslokalen eller om inte denna rätt har begränsats på det sätt som avses i 1 kap. 18 b § i tvångsmedelslagen."

Enligt paragrafens 2 mom. ska en frihetsberövad dessutom ges tillfälle att stå i telefonkontakt med sitt i 4 § avsedda ombud samt i övrigt med personer utanför förvaringslokalen för att sköta ärenden som inte kan uträttas per brev eller besök. Enligt bestämmelsens formuleringar är kontakt per telefon med rättsbiträdet en sistahandsutväg när brevväxling eller besök inte låter sig göras. Enligt lagutskottet försvårar en sådan begränsning den frihetsberövades möjligheter att hålla kontakt med sitt rättsbiträde på ett sätt som inte kan anses motiverat. Utskottet finner det dessutom angeläget att kostnaderna för telefonkontakt till rättsbiträdet betalas av staten. På dessa grunder föreslår lagutskottet

att denna paragrafs 2 mom. ändras exempelvis på följande sätt:

"En frihetsberövad skall dessutom ges tillfälle att på statens bekostnad stå i telefonkontakt med sitt i 4 § avsedda ombud. En frihetsberövad skall också i övrigt ges tillfälle att stå i telefonkontakt med personer utanför förvaringslokalen för att sköta ärenden som inte kan uträttas per brev eller genom besök."

7 §. *Avlyssning av telefonsamtal.* Av motiven (s. 83/II) framgår att paragrafen på ett undantag när är avsedd att i sak motsvara 8 kap. 7 § i häktningsslagen. Med hänsyn till detta och med hänvisning till det som lagutskottet anförde när häktningsslagen stiftades föreslår utskottet

att denna paragraf ändras så att den motsvarar 8 kap. 7 § i häktningsslagen med undantag för bestämmelserna om inspektion.

7 kap. *Besök och andra kontakter utanför förvaringslokalen*

1 §. *Besök.* I paragrafen föreskrivs om den frihetsberövades rätt att ta emot besökare. Paragrafen innehåller inga uttryckliga bestämmelser om den frihetsberövades rätt att hålla kontakt med sitt rättegångsombud eller -biträde trots att en sådan bestämmelse finns i 12 § i häktningsslagen. Men i motiven till lagförslaget (s. 85) un-

derstryks det att avsikten med den föreslagna lagen inte är att försämra de frihetsberövades rätt att hålla kontakt med sitt ombud.

Lagutskottet anser det vara av särskild vikt att den som är föremål för ett frihetsberövande kan hålla kontakt med sitt ombud. Utskottet föreslog därför när häktningsslagen stiftades att en uttrycklig bestämmelse om detta skulle tas in i lagen. Samtidigt påpekade utskottet att möten mellan en frihetsberövad och dennes ombud på grund av det speciella i deras inbördes förhållande i regel skall ordnas så att de inte övervakas. På grund av detta föreslår lagutskottet

att 7 kap. 1 § kompletteras med bestämmelser som motsvarar 9 kap. 1 § 1 och 3 mom. i häktningsslagen om den frihetsberövades rätt att hålla kontakt med sitt ombud och om att möten mellan frihetsberövade och deras ombud i regel ska vara oövervakade.

Enligt paragrafens 3 mom. är det för förebyggande av missbruk tillåtet att avlyssna samtal mellan en frihetsberövad och andra besökare än ombudet. Av motiven (s. 85/II) framgår det att den övervakning som avses i 2 mom. inte automatiskt innebär rätt att avlyssna ett besök, eftersom med övervakning i denna situation närmast avses att någon ur personalen finns närvarande i samma rum som den frihetsberövade och dennes besökare. Lagutskottet uppmärksammar också förvaltningsutskottet på att motsvarande bestämmelse (9 kap. 1 §) i häktningsslagen inte innehåller något särskilt stadgande om avlyssningsrätt. Lagutskottet anser att propositionsmotiven saknar grunder för att i den föreslagna lagen avvika från bestämmelserna i häktningsslagen om övervakning av besök. Lagutskottet föreslår därför

att paragrafens 3 mom. stryks.

Enligt förslaget skall besök hos den frihetsberövade också kunna övervakas med videoutrustning. Enligt motiven (s. 86/II) skall bevakning genom videoövervakning meddelas med en skylt. På lagutskottets förslag kompletterades 9 kap. 1 § 2 mom. i häktningsslagen med en sär-

skild bestämmelse om skyldigheten att anmäla om övervakning med videoutrustning. Med hänvisning till detta föresår lagutskottet

att den föreslagna lagen kompletteras med en bestämmelse liknande den som ingår i häktningsslagen om skyldighet att informera den frihetsberövade och besökaren om övervakning med videoutrustning.

8 kap. Ordningen i en förvaringslokal

1 §. Ordningsstadgan för en förvaringslokal. Av motiven (s. 89/I) framgår att paragrafen i sak avses motsvara 10 kap. 1 § i häktningsslagen. I den sistnämnda paragrafen gjordes utifrån grundlagsutskottets utlåtande ett tillägg enligt vilket en ordningsstadga kan innehålla mer detaljerade föreskrifter än lagen och de bestämmelser och föreskrifter som utfärdas med stöd av den. Lagutskottet förslår därför

att 8 kap. 1 § i den föreslagna lagen omformuleras så att den motsvarar 10 kap. 1 § i häktningsslagen.

9 kap. Granskning av förvaringslokaler och frihetsberövade

6 §. Kontroll av drogpåverkan. För att bestämmelserna ska vara enhetligt formulerade föreslår utskottet

att paragrafens 1 mom. kompletteras med en likadan hänvisning till 44 kap. 16 § i strafflagen som utskottet har föreslagit i fråga om 4 kap. 1 § 2 mom.

7 §. Förfarande och protokoll. I paragrafens 1 mom. föreskrivs att kroppsvisitation skall i regel utföras i närvaro av ett vittne. I sak motsvarar momentet 11 kap. 9 § i häktningsslagen. Vid tillämpningen av häktningsslagen anses det klart att den person som är vittne vid en kroppsbesiktning alltid tillhör fängelsets personal. Enligt den nu föreslagna lagen kan kroppsbesiktning emellertid göras exempelvis vid gripanden och under sådana omständigheter där det inte utan en uttrycklig bestämmelse är klart att vittnet endast kan vara någon som hör till polisens personal. Av motiven (s. 94/I) framgår emellertid att detta

har varit avsikten. För att förtydliga paragrafen föreslår lagutskottet

att momentets första mening ändras exempelvis på följande sätt:

"Kroppsvisitation skall utföras i närvaro av ett vittne som är anställd hos polisen."

11 kap. Säkerhetsåtgärder

1 §. Säkerhetsåtgärder. I paragrafen bestäms om de förfaranden som kan riktas mot frihetsberövade såsom säkerhetsåtgärder. Av motiven framgår (s. 96/I) att den föreslagna bestämmelsen skall motsvara 13 kap. 1 § i den nya häktningsslagen på ett undantag när. Lagutskottet föreslår därför

att paragrafen omformuleras så att orden "beläggande med fängsel" ändras till "användning av fängsel" och

att motsvarande språkliga justeringar också görs i 2 §, 5 § 2 mom. samt 6 och 7 § i detta kapitel.

3 §. Observation. Av motiven (s. 97/I) framgår att avsikten varit att paragrafen ska motsvara 13 kap. 3 § i häktningsslagen. Lagutskottet föreslår därför

att paragrafens 1 mom. ändras så att den motsvarar 13 kap. 3 § 1 mom. i häktningsslagen.

4 §. Observation i isolering. Av motiven (s. 98/I) framgår att avsikten varit att paragrafen skall motsvara 13 kap. 4 § i häktningsslagen. Lagutskottet föreslår därför

att paragrafens 1 och 2 mom. ändras så att de motsvarar 13 kap. 4 § 1 och 2 mom. i häktningsslagen.

6 §. Beslutanderätt. I paragrafen ingår bestämmelser om vem som är behörig att fatta beslut om de säkerhetsåtgärder som nämns i paragrafen. I regel fattas besluten av chefen för förvaringslokalen. Om saken inte tål uppskov kan beslut emellertid också fattas av en polisman eller

en väktare. I sistnämnda fall ska beslutet dock enligt motiven (s. 98/II) med det snaraste bekräftas av chefen för förvaringslokalen. Med beaktande i synnerhet av vilken typ av säkerhetsåtgärd det är fråga om anser lagutskottet att skyldigheten att bekräfta ett beslut är av stor betydelse med tanke på den frihetsberövades rättssäkerhet. Lagutskottet föreslår därför

att bestämmelsen kompletteras så att när en polis eller väktare fattar ett i paragrafen avsett beslut ska denne se till att beslutet bekräftas av chefen för förvaringslokalen.

12 kap. Teknisk övervakning och distansövervakning

1 §. Teknisk övervakning. I paragrafens 1 mom. föreskrivs om de omständigheter som ska beaktas när teknisk övervakning ordnas. Lagutskottet har fäst avseende vid den passus i motiven (s. 100/I) enligt vilken användningen av teknisk övervakning för att övervaka frihetsberövade inte får leda till att de frihetsberövades integritet kränks genom att de ogrundat står under ständig observation. Detta konstaterande är viktigt för den frihetsberövade men framgår ändå inte av själva bestämmelsen. Lagutskottet föreslår därför

att momentet kompletteras med en föreskrift om att den tekniska övervakningen ska ordnas så att det inte i onödan ingrips i den häktades eller gripnes integritet när denne hålls i förvaringslokalen.

Enligt paragrafens 2 mom. ska den som övervakas utan dröjsmål underrättas om den tekniska övervakningen. Enligt motiven (s. 100/II) ska den frihetsberövade inte bara underrättas om att teknisk övervakning pågår utan underrättelseplikten omfattar även uppgifter om övervakningsmetoderna. Lagutskottet föreslår därför

att förvaltningsutskottet preciserar momentet exempelvis på följande sätt:

"Den som övervakas skall utan dröjsmål underrättas om den tekniska övervakningen och om övervakningsmetoden."

2 §. Distansövervakning. Enligt paragrafens 1 mom. kan anhållna eller gripna som befinner sig i en förvaringslokal övervakas på distans från en distansövervakningscentral. Om säkerheten för en anhållen eller gripen är särskilt hotad på grund av hans eller hennes hälsotillstånd eller självdestruktiva beteende eller av någon annan motsvarande orsak, kan han eller hon inte övervakas enbart genom distansövervakning. I paragrafens 2 mom. finns ytterligare bestämmelser om förstahjälps och räddningsåtgärder. Enligt paragrafens 3 mom. skall distansövervakningen innan den tas i bruk godkännas av inrikesministeriet.

Enligt 1 kap. 2 § 8 punkten i lagförslaget avses med distansövervakning teknisk övervakning där den som övervakar en förvaringslokal genom teknisk övervakning befinner sig någon annanstans än inom förvaringslokalens område. Enligt motiven (s. 101/II) innebär distansövervakning i praktiken att det åtminstone inte nattetid finns någon jourhavande väktare eller någon annan som på heltid övervakar förvaringslokalerna.

Distansövervakning är ett förfarande som i det väsentliga innebär att en person som är i förvar hos en myndighet lämnas utan direkt personlig övervakning. Lagutskottet anser att detta arrangemang innebär betydande risker för den enskilda individens säkerhet. Också av motiven (s. 101/II) framgår dessa farhågor när man konstaterar att övervakningen av en förvaringslokal på distans inte undanröjer behovet av personlig närövervakning av anhållna och gripna. Den polispatrull som arbetar i närheten av förvaringslokalen bör enligt motiven planera sin patrullering så att patrullen med i genomsnitt högst två timmars mellanrum kan kontrollera tillståndet hos de anhållna eller gripna som hålls i förvar i en obemannad förvaringslokal.

Lagutskottet noterar för det första att denna kontrollskyldighet inte alls framgår av själva lagtexten. För det andra misstänker lagutskottet

att det förfarande som föreslås i motiven inte alls är praktiskt genomförbart på glesbygden där en patrull kan bli bunden av ett larmuppdrag för en rätt lång tid och på långt avstånd från den obemannade förvaringslokalen. Utskottet har också uppmärksammat på att de frihetsberövade i färo- eller olycksituationer, exempelvis vid eldsvåda, inte alltid har fysiska eller psykiska förutsättningar att rädda sig från förvaringslokalen även om låsen till lokalen skulle kunna öppnas från distansövervakningscentralen.

Lagutskottet påpekar att myndigheterna har ett alldeles särskilt ansvar för individens säkerhet när denne genom tvångsmedel tagits i förvar av en myndighet. Utskottet tror att det inte är möjligt att genom tekniska säkerhetsarrangemang helt eliminera de risker som är förknippade med frånvaron av personlig övervakning. Dessa risker kan i värsta fall rentav leda till att den frihetsberövade avlider och lagutskottet kan därför inte acceptera att distansövervakningsförfarandet utnyttjas på det sätt som föreslås i lagförslaget och motiven.

Med stöd av det som anförts ovan föreslår lagutskottet

att lagförslagets bestämmelser om distansövervakning ändras så att distansövervakning inte kan komma på fråga som enda övervakningsmetod utan att den alltid måste kombineras med direkt personlig övervakning med hänsyn till den frihetsberövades säkerhet.

13 kap. Specialbestämmelser om häktade

1 §. *Hörande av häktade.* Av motiven framgår att (s. 105/1) avsikten är att bestämmelsen ska motsvara 1 kap. 6 § i häktninglagen. Lagutskottet föreslår därför

att paragrafen omformuleras med beaktande av de ändringar som under riksdagsbehandlingen gjordes i 1 kap. 6 § i häktninglagen.

15 kap. Väktare

2 §. *Användning av maktmedel.* I paragrafens 4 mom. föreskrivs om utomståendes rätt att bi-

träda en tjänsteman vid användningen av maktmedel. Avsikten är att bestämmelsen i sak ska motsvara 13 kap. 6 § 3 mom. i häktninglagen. Lagutskottet uppmärksammar förvaltningsutskottet på de ändringar som utifrån grundlagsutskottets utlåtande gjordes under riksdagsbehandlingen i den sistnämnda bestämmelsen och föreslår

att paragrafens 4 mom. ändras så att den motsvarar 13 kap. 6 § 3 mom. i häktninglagen och

att till paragrafen fogas ett nytt 5 mom. med en hänvisning till 4 kap. 6 § 3 mom. samt 7 § i strafflagen, i vilka föreskrivs om överdriven användning av maktmedel.

5 §. *Person- och egendomsskada.* Enligt paragrafens första mening skall en väktare utan dröjsmål underrätta sin förman om person- eller egendomsskador som uppkommit vid utförandet av tjänsteuppdrag, om skadorna inte är att anse såsom ringa. Av formuleringen kan den slutsatsen dras att skador som är ringa inte under några omständigheter behöver rapporteras. Av motiven framgår ändå att avsikten varit att också sådana skador ska rapporteras om den frihetsberövade kräver det. Lagutskottet föreslår

att paragrafen kompletteras med en i motiven avsedd bestämmelse om skyldighet att underrätta om ringa skador.

17 kap. Ändringssökande

1 §. *Ärenden som är föremål för ändringssökande.* Paragrafen innehåller en förteckning över ärenden i vilka ändring får sökas först genom rättelseyrkande och därefter genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Lagutskottet uppmärksammar förvaltningsutskottet på att grundlagsutskottet, när häktninglagen stiftades, ansåg denna typ av reglering problematisk eftersom den enligt grundlagsutskottets uppfattning leder till oklarhet om en part har rätt att få ett beslut som fattats med stöd av lagen prövat i domstol ens när det gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter på det sätt som avses i 21 § 1 mom. i grundlagen. Grundlagsutskottet konstaterade i

sitt utlåtande att med hänsyn till grundlagen acceptabla begränsningar av rätten att söka ändring kan göras genom uttryckliga förbud om vilka föreskrivs i lag. Med hänsyn till detta och med hänvisning till det som lagutskottet anförde när häktningsslagen stiftades föreslår utskottet

att förvaltningsutskottet i sitt betänkande ger inrikesministeriet i uppdrag att i samverkan med justitieministeriet utreda möjligheten att göra upp en av grundlagsutskottet föreslagen förteckning över ärenden i vilka beslut inte får sökas genom besvär.

2 §. *Rättelseyrkande.* I paragrafen föreslås en lagteknisk korrigerings i den finska versionen.

5 §. *Verkan av rättelseyrkanden och besvär på verkställigheten.* Lagutskottet föreslår

att förvaltningsutskottet förtydligar formuleringen av paragrafen genom att ändra den så att den motsvarar 20 kap. 13 § i häktningsslagen.

7. Lag om ändring av 7 och 12 § i lagen om ordningsvakter

7 §. *Avlägsnande, gripande och hållande i förvar.* Enligt paragrafens nya 5 mom. gäller om en ordningsvakt vad som i lagen om behandling av

personer i förvar hos polisen bestäms om polisen i fråga om personer som hålls i förvar hos ordningsvakten. Vad som i den nämnda lagen bestäms om väktare gäller även ordningsvakterna.

Enligt lagutskottets uppfattning är den föreslagna regleringen synnerligen problematisk eftersom den leder till att ordningsvakter jämföras å ena sidan med polisen och å andra sidan med sådana väktare som avses i 15 kap. i lagförslag 1. Av motiven (s. 118/I) framgår emellertid att avsikten inte varit att jämföra dessa funktioner. När det gäller polisen förefaller det som om avsikten är att ordningsvakten har samma skyldigheter gentemot frihetsberövade som polisen har. Vidare ska en ordningsvakt jämföras med en väktare endast till den del det gäller utövande av beslutsrätt gentemot frihetsberövade. Lagutskottet föreslår därför

att bestämmelsen preciseras så att det klart framgår till vilka delar bestämmelserna om poliser i lagförslag 1 ska tillämpas på ordningsvakter och till vilka delar bestämmelserna om väktare i samma lagförslag ska tillämpas på ordningsvakter.

Utlåtande

Lagutskottet anför

att förvaltningsutskottet bör beakta vad som sägs ovan.

Helsingfors den 8 juni 2006

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Tuija Brax /gröna
vordf. Susanna Rahkonen /sd
medl. Esko Ahonen /cent
Leena Harkimo /saml
Lasse Hautala /cent
Tatja Karvonen /cent
Petri Neittaanmäki /cent
Heli Paasio /sd

Lyly Rajala /saml
Jukka Roos /sd
Tero Rönni /sd
Petri Salo /saml
Pertti Salovaara /cent
Minna Sirnö /vänst
Juhani Sjöblom /saml
Timo Soini /saf.

Sekreterare var

utskottsråd Risto Eerola.